

לקיטי שיחות חלק טז, תרומה ב' תרגום חופשי ללשון הקודש * כל הזכויות שמורות לכה"ת

דתרומה זו להקב"ה בתיבה בפני עצמה "לי תרומה"; בתרומה השניה (שקלים) – נכללת השייכות להקב"ה בתוך תיבת "תרומה" גופא – "תרומתי"; ובתרומה הג' (המשכן) אין מוזכר כלל שהיא תרומה לה', אלא נאמר בסתם "וזאת התרומה".

ג. גם מצינו דבר פלא במדרש בפרשתנו:

עה"פ "וזאת התרומה אשר תקחו גו' זָהב וְכֶסֶף וְנַחֲשֵׁת" אָמְרוּ חז"ל: זָהב כְּנָגֵד מַלְכוּת בְּכָל כּו' כֶּסֶף כְּנָגֵד מַלְכוּת מְדֵי כּו' נַחֲשֵׁת כְּנָגֵד מַלְכוּת יוֹן כּו' וְעוֹרוֹת אֵלִים מְאֲדָמִים כְּנָגֵד מַלְכוּת אָדוּם כּו'".

ותמוה ביותר: מה קשר ושייכות יש בין ד' המלכיות לתרומת המשכן? אדרבא – ד' המלכיות הביאו לידי ד' הגלויות ולחורבן ביהמ"ק, שזהו ההיפך מתרומת המשכן, שענינה הוא – ועשו לי מקדש (בנין והקמת המשכן)?

ד. ויובן בהקדים, דהנה העבודה הרוחנית ד' ועשו לי מקדש" (דירה לו ית' בפתחונים) נחלקת לג' סוגים – עמודים: תורה, עבודה וגמילות חסדים.

ומכיון שכן, מובן שג' הסוגים הפלליים הנ"ל מרומזים בענין המשכן.

ויש לומר, שזהו הטעם הפנימי לכך שנקלחו ג' תרומות נפרדות – ולא תרומה אחת (פללית) לכל צרכי המשכן – לפי שג' התרומות הן כנגד ג' העמודים תורה עבודה וגמ"ח:

היסוד והמקור לכל עניני עבודת ה' הוא (עמוד ה) "תורה". כל פרטי המדרגות והאופנים בעבודת ה' ע"י מצות ומעשים טובים מיוסדים על התורה, שכן כל ענין של יְהוּדוּת וקיום המצות מקורו וראשיתו הוא בתורה – וזה מרומז בתרומת האדנים, שהם יסוד המשכן.

תרומת השקלים, שבה נקנו קרבנות הציבור, היא הקו ד' "עבודה" (דהיינו עבודת הקרבנות, ותפלה שבמקום קרבנות תקנום);

ותרומת המשכן, הכוללת את כל הדברים הגשמיים (זָהב וְכֶסֶף וְנַחֲשֵׁת וגו') שמהם נבנה המשכן, היא כנגד העבודה דמצות (המתקיימות ע"י זָהב וגו')

א. בריש פרשתנו חוזר הכתוב על הצינוי לקחת "תרומה" מאת בניי (לעבודת המשכן) ג' פעמים: "ויקחו לי תרומה", "תקחו את תרומתי", "וזאת התרומה אשר תקחו". ועל כך אמרו חז"ל: ג' תרומות נאמרו בפרשה הזאת כו' ויקחו לי תרומה וגו' זו תרומת אדנים, מאת כל איש אשר ידבנו לבו תקחו את תרומתי זו תרומת שקלים, וזאת התרומה אשר תקחו מאתם זו תרומת המשכן.

אלא שג' תרומות אלו נשתנו זו מזו באופן הזכרתן כאן: ב' הראשונות נזכרות רק בכללות ובכרמז (ויפרטיהן מבוארים רק להלן בפרשיות הבאות), ואילו תרומת המשכן נתפרשה כאן בפרטיות ובאריכות.

וצריך להבין: כיון שכל ג' התרומות היו עבור עבודת המשכן,

ואפילו תרומת השקלים שיצאה עבור קרבנות הציבור – הרי לפי פסק הרמב"ם, שמצות בנין המקדש היא שיהי' (לא רק) "בית לה" (אלא שיהי' הבית) מוכן להיות מקריבין בו הקרבנות, נמצא שהצינוי "ועשו לי מקדש" כולל גם את ההכנות הנדרשות לעבודת הקרבנות, ובכלל זה גם ההוצאה דתרומת השקלים כדי לקנות את קרבנות הציבור

הו"ל להכתוב לבאר כאן בפרטיות ובפירוש את כל ג' התרומות?

ואפילו את"ל בנוגע לתרומת השקלים, שפיון שסוף כל סוף אין היא משמשת לבנין המשכן (בפועל), ואינה אלא הכנה לעבודה במשכן, לכן אין כאן (בפ' תרומה) המקום לפרט אודות תרומה זו – עדיין קשה בנוגע לתרומת האדנים, שהם חלק מבנין המשכן: מדוע אין תרומה זו מבוארת בפרשתנו במפורש ובפרטיות?

ב. עוד חילוק בין ג' התרומות – בלשון הכתוב כאן:

בתרומת האדנים כתיב "ויקחו לי תרומה"; בתרומת השקלים – "תקחו את תרומתי"; ובתרומת המשכן – "וזאת התרומה אשר תקחו". כלומר: בתרומה הא' (האדנים) מודגשת השייכות

שְׁפָלְלוּתָן הַיָּא גְמִילוֹת חֲסָדִים [כַּיְדוּעַ, שְׁגָמִילוֹת חֲסָדִים הַיָּא "כְּלָלוֹת הַמְצוֹת"].

וְע"פ בִּיאור הַחִילוּקִים שֶׁבֵּין ג' עֲנִינֵי הַעֲבוּדָה הַנ"ל, יוֹבֵן טַעַם הַשִּׁינוּיִים הַנ"ל (ס"ב) בְּג' הַתְּרוּמוֹת.

ה. הַחִילוּק בֵּין ג' הַקְּוִיָּן – תוֹרָה עֲבוּדָה וְגַמ"ח:

עֲנִינָה שֶׁל תוֹרָה הוּא – וְאֵיךְ אֶצְלוּ אָמוֹן גו' שְׁעִשׂוּעִים גו' לְפָנָיו גו', חֲמֵדָה גְנוּזָה שֶׁל הַקַּב"ה, וְקִדְמָה לְעוֹלָם אֶלְפִיִּים שְׁנָה, הֵינּוּ שְׁמִצִּיאוּתָהּ קוֹדֶמֶת לְלִימוּדָה ע"י הָאָדָם (דְּלֹא כְּמִצְוֹת, שֶׁגָּדַר הַמְצוּהָ שֶׁיִּיָּדוּק בְּצִיּוּרָה עִם מְקַיִּים הַמְצוּהָ; כִּל עֲנִין הַמְצוֹת (צִיּוּיִים) הוּא צִיּוּי לְאֵדָם). וְגַם כְּאִשֶּׁר הַתוֹרָה יוֹרֶדֶת לְמִטָּה וְנִלְמַדָּת ע"י הָאָדָם, הָרִי הַיָּא נִשְׁאָרָת (בְּלִשׁוֹן חוֹז"ל) "דְּכָרִי כְּאִש" (דַּהֲקַב"ה), שְׁאִינָה מִשְׁתַּנֵּית עִי"ז שְׁמִתְלַבֶּשֶׁת בְּשֶׁכֶל וְדִיבּוּר הָאָדָם, אֶלֹא הַיָּא נִשְׁאָרָת חֲכָמָתוֹ שֶׁל הַקַּב"ה, הַנְּעִלִית בְּאִין עֲרוּךְ מִן הָאָדָם הַלּוֹמֵד.

עֲנִין ה' עֲבוּדָה" (קְרִבְנוֹת – תְּפִלוֹת) הוּא – "אָדָם כִּי יִקְרִיב מִכֶּסֶם", הָאָדָם מִקְרִיב אֶת עֲצָמוֹ לַהֲקַב"ה; כַּיְדוּעַ שֶׁ"קְרִבָּן" הוּא מְלִשׁוֹן קִירוּב – "דְּאִמַּאי אֶקְרִי קְרִבָּן ע"ש שֶׁמִּקְרִיב" – "קִירוּב הַפְּחוֹת וְהַחוּשִׁים" לַהֲקַב"ה. וְעֲבוּדָת הַתְּפִלָּה (שֶׁבְּמִקּוֹם קְרִבְנוֹת תְּקַנּוּם) – הָרִי הַיָּא עֲבוּדָה שְׁבִלְב, מָה שֶׁהָאָדָם מִתְּרוּם (בְּכַחוֹת עֲצָמוֹ) לְאֵלֻקוֹת, עַד שֶׁ"רִאשׁוֹ מְגִיעַ הַשְּׂמִימָה".

וְכִינּוּן שְׁזוּהֵי עֲבוּדַת הָאָדָם, הֵנָּה אַע"פ שֶׁבִּיכְלָתוֹ לַהֲתְרוּמָם רַק בְּמִדָּה שֶׁהִיא בְּכַחוֹ שֶׁל נִבְרָא, הָרִי הוּא מִתְּיַחַד עִם אוֹר הַקְּדוּשָׁה שֶׁהוּא מְשִׁיג.

וּבְב' עֲבוּדוֹת אֵלוֹ – תוֹרָה וְעֲבוּדָה – יִשְׁנוּ צַד הַשְּׁוּוּה, שֶׁהַתְּעַסְקוֹת הָאָדָם בְּשִׁנְיָהֶם הַיָּא עִם (וְכַיְדוּעַ עֲצָמוֹ; וְכִן גַּם פְּעוּלָתָן הַיָּא אֶף וְרַק בְּאָדָם שֶׁהַשְּׁכָל שֶׁלוֹ מִתְּיַחַד עִם שְׁכָל הַתוֹרָה, חֲכָמָתוֹ ית'; וְשֶׁהוּא מִתְּרוּמָם "הַשְּׂמִימָה") – אֶבְל אִין כָּאֵן הַתְּעַסְקוֹת בְּדְכָרִים גְּשָׂמִיִּים, שְׁגַם הֵם יִהְפְּכוּ לְתַשְׂמִישֵׁי קְדוּשָׁה, דְּכָר שֶׁבְּקְדוּשָׁה – הַעֲבוּדָה לְהַפּוּךְ חֲפִץ גְּשָׂמִי לְחֲפִץ שֶׁל מְצוּהָ, חֲדוּר בְּאוֹר הַקְּדוּשָׁה.

[אֶפִּילוֹ בְּעֲבוּדַת הַקְּרִבְנוֹת כְּפִשׁוּטָה, שֶׁהִיא הַקְּרִבְנוֹת בְּהִמָּה גְּשָׂמִית עַל הַמְּזוּבָח, הָרִי אִין זֶה בְּאוֹפֵן שֶׁהַקְּרִיבוֹ אֶת הַגְּשָׂמִי כְּמוֹ שֶׁהוּא בְּמִצְבוֹ, אֶלֹא תַחִילָה הֵי' צְרִיךְ לְהַקְדִּישׁוֹ, הֵינּוּ (קְדוּשָׁה מְלִשׁוֹן

הַבְּדָלָה –) לְהַבְדִּילוֹ וְלְרוֹמְמוֹ מִשְׁפָּלוּתוֹ, וְרַק אֶז נַעֲשֶׂה רְאוּי לְהַקְרִיבָה עַל גְּבִי מְזוּבָח ה'.

וְזוּהוּ הִיתְרוֹן בְּקוֹ הַג' – גְּמִילוֹת חֲסָדִים, הַפּוֹלֵל אֶת קִיּוּם כָּל הַמְצוֹת – לְפַעוּל (בְּעִיקָר) בְּדְכָר הַגְּשָׂמִי (שְׁמִימִיִּים בּוֹ אֶת הַמְצוּהָ), שְׁכָמוֹ שֶׁהוּא (בְּחִיצוֹנִיּוֹת) בְּצִיּוּרוֹ דְּדְכָרִים תַּחְתּוֹנִים גְּשָׂמִיִּים, בְּ"גְשָׂמִיּוֹתוֹ", יִיעֲשֶׂה חֲפִץ שֶׁל מְצוּהָ.

וּמֵהַיָּא טַעַמָא הַמְצוֹת הֵן בְּמִדְיָה וְהַגְּבִלָה דוֹקָא – דְּלֹא כְּהַתוֹרָה שְׁעָלֵי כְּתִיב "אֲרוּכָה מְאֹד מִדָּה גו'", וְכִן הַתְּפִלָּה שְׁתַּכְלִית שְׁלִימוּתָהּ הַיָּא כְּאִשֶּׁר עוֹלִים עַל יְדָה "הַשְּׂמִימָה", דְּהֵינּוּ הַעֲבוּדָה ד' בְּכָל מְאֹדָךְ, מְסִירַת נַפְשׁ: לְמַעַלָּה מִמִּדְיּוֹת וְהַגְּבִלוֹת – דְּכִינּוּן שֶׁהַמְצוֹת נִתְלַבְּשׁוּ בְּדְכָרִים תַּחְתּוֹנִים גְּשָׂמִיִּים [עַד שְׁגַם אֶת הַמְצוֹת דְּחֻבַת הַלְּבָבוֹת יֵשׁ לְקַיִּים בְּאוֹפֵן שֶׁהַלֵּב הַגְּשָׂמִי יִתְפַּעַל בְּרַגְשׁ שֶׁל אֶהְבָּה וְיִרְאֶה וְכו', עַד שֶׁהַדְּכָר יִהְיֶ' נִיכָר בְּבִשׁוֹר הַלֵּב], לְכַן יֵשׁ לְהֵן הַגְּבִלָה.

ו. וְזוּהוּ גַם הַבִּיאור בְּשִׁינוּיִים הַנ"ל בְּלִשׁוֹן הַכְּתוּב:

"וַיִּקְחוּ לִי תְרוּמָה" מְרַמֵּז עַל קוֹ הַתוֹרָה כַּנ"ל. וּמֵהַיָּא טַעַמָא כְּתִיב כָּאֵן "וַיִּקְחוּ לִי תְרוּמָה" – לֹא "וַיִּתְּנוּ לִי תְרוּמָה", הֵינּוּ שֶׁהָאָדָם מְלַמֵּטָה נוֹתֵן לְהַלְמַעְלָה, לִי, כְּכִיכּוֹל, אֶלֹא "וַיִּקְחוּ" – הֵינּוּ שֶׁהָאָדָם לְמַטָּה לוֹקַח אֶת מָה שְׁנוֹתְנִים לוֹ מְלַמֵּעְלָה, מֵאֵת "לִי", כְּכִיכּוֹל,

וְהֵינּוּ מִשׁוּם שֶׁהַעֲבוּדָה דְּתוֹרָה הַיָּא (לֹא בְּדְרָךְ מְלַמֵּטָה לְמַעְלָה, אֶלֹא) בְּדְרָךְ מְלַמֵּעְלָה לְמַטָּה – שַׁע"י הַתוֹרָה לוֹקַחִים וּמְשִׁיכִים אֵלֻקוֹת (חֲכָמָתוֹ ית') מְלַמֵּעְלָה לְמַטָּה;

הַעֲבוּדָה דְּתוֹרָה הַיָּא בְּאוֹפֵן שֶׁל "וַיִּקְחוּ" – שֶׁ"לוֹקַחִים" (וּמְשִׁיכִים) אֵלֻקוֹת מְלַמֵּעְלָה לְמַטָּה;

וְכִינּוּן שְׁאוּרֵיִתָּא וְקוּב"ה כּוֹלֵא חַד, לְכַן מְדַיִיק הַפְּסוּק "וַיִּקְחוּ לִי" – הַמּוֹרָה עַל עֲצָמוֹתוֹ וּמֵהוֹתוֹ ית' – לְפִי שַׁע"י הַתוֹרָה "לוֹקַחִים" אֶת עֲצָמוֹתוֹ וּמֵהוֹתוֹ מְמַשׁ, וּבְלִשׁוֹן חוֹז"ל "אוֹתֵי אֶתֶם לוֹקַחִים".

אֶבְל לְאִידָךְ גִּיסָא, מֵאַחַר שֶׁמָּה שְׁאִישׁ הַיִּשְׂרָאֵל "לוֹקַח" אֶת הַעֲצָמוֹת ע"י הַתוֹרָה הוּא (בְּעִיקָר) – לֹא פְּעוּלַת הָאָדָם הַלּוֹמֵד, אֶלֹא) לְפִי שֶׁהַקַּב"ה כְּכִיכּוֹל "נִתְלַבֶּשׁ" בְּתוֹרָה (בְּאוֹפֵן שֶׁהַתוֹרָה הַיָּא "דְּכָרִי כְּאִש"), נִשְׁאָרָת הַמְשַׁכַּת הַעֲצָמוֹת כְּמִסּוּלְקַת מֵהָאָדָם הַלּוֹמֵד –

[עד שתתכן מציאות שהתורה תילמד ע"י איש בלתי טהור, וגם בכה"ג מתקנים "ויקחו ל"י – המשכת העצמות שע"י התורה – אלא שהאדם אינו בערוך כלל ש"לי" יאיר אצלו בגילוי].

וזהו גם טעם מש"כ "לי תרומה" – בשתי תיבות בפ"ע – לרמז ש"לי" (המשכת העצמות שבתורה) ו"תרומה" (העבודה דלימוד התורה) אינם תיבה אחת – מציאות אחת, לפי שהמשכת העצמות נשארת נפרדת מן האדם הלומד.

משא"כ בתרומת השקלים, הקו ד"עבודה" (קרבנות ותפלה), הלשון היא "תרומתי" – שהרי הקרבן הגשמי גופא עולה ונכלל במקורו ושרשו למעלה, באלקות; וכן ע"י עבודת התפלה מתעלה האדם "השמימה" כנ"ל, ומשיג דרגא פזאת שבה האור האלקי מאיר אצלו בגילוי – ולכן פתיב "תרומתי", המורה על כך שהקשר בין ה"תרומה" (עבודה) ובין "לי" (המשכת האלקות שע"י העבודה) הוא באופן ניכר ונגלה ונרגש בעבודה.

משא"כ בתרומה השלישית – תרומת המשכן – שהיא העבודה עם הגשם בעצמו כפי שהוא בגשמיותו, הנה המשכת האלקות שבעבודה זו נשארת בהעלם; ולכן פתיב "תרומה" סתם, מבלי להזכיר בפירוש שזוהי תרומה לה', כיון שבעבודה זו אינה ניכרת השייכות להקב"ה.

ז. אע"פ שהמצות מלוכשות בדברים גשמיים, הנה דוקא ע"י עבודה זו נשלמת הפיונה דבריאת העולם, הענין ד'נתאנה הקב"ה להיות לו דירה בתחתונים", וכפי שמדגיש רבינו הזקן, שהפיונה בזה היא ל"דירה" לו ית' בעולם הזה הגשמי התחתון "שאין תחתון למטה ממנו";

אלא שכדי שעבודה זו תהי' כדבעי ובשלימות, מוכרח להיות אצל האדם גם הקו (והיסוד) דתורה והקו ד"עבודה".

וכיון שכל עניני עבודת ה' קיימים במשכן כנ"ל, הנה גם ענין זה מרומז במעשה המשכן – בכך שהכתוב בפרשתנו עוסק בפירוש רק בתרומת המשכן, מפני שהיא עיקר ותכלית הפיונה; ושאר ב' התרומות מוזכרות רק בכללות ובדרך רמז, לפי שהן (בכוונה העיקרית) הִכְנָה וְהִקְדָּמָה (והשלמה) לעשיית הדירה.

ח. וזהו גם הביאור בדברי המדרש הנ"ל (ס"ג) ש"זהב וכסף וגו'" הם פנגד ד' המלכיות:

מאחר שענין תרומת המשכן הוא לעשות לו ית' דירה בתחתונים (היינו, לעשות מן הדברים הגשמיים מקדש ומשכן לה') – הרי ששלימות הענין היא (לא כל כך בבנין המשכן, שבו הי' נראה בעיני בשר כיצד שורה בדברים אלו השכינה, אלא בעבודה בזמן הגלות, בזמן שגשמיית העולם בתקפה, וע"י העבודה להפך גם גשם זה, מכירים את התחתון "שאין תחתון למטה ממנו");

והעילוי העבודה זו יבוא לידי גילוי לעתיד לבא, שאז תתגלה מעלת ה"מעשה", כידוע שאז יהי' "מעשה גדול" [ולכן המקדש ש"הי' מעין עוה"ב"] הי' עשוי בעיקר ממין הדומם],

וכמבואר בענין יוסף ויהודה, שיהודה מורה על עבודת המעשה (יהודה – מלשון הודאה וביטול, כדומם זה ש"יש בו פחי' הביטול ביותר"), ולעתיד לבא תתעלה יהודה להיות נעלה מיוסף – וידוד עבדי נשיא להם לעולם".

(מפאמר ד"ה ויקחו לי תרומה תשל"ה.

לקוטי שיחות חלק טז, תרומה ב.

תרגום ללשון הקודש)